

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

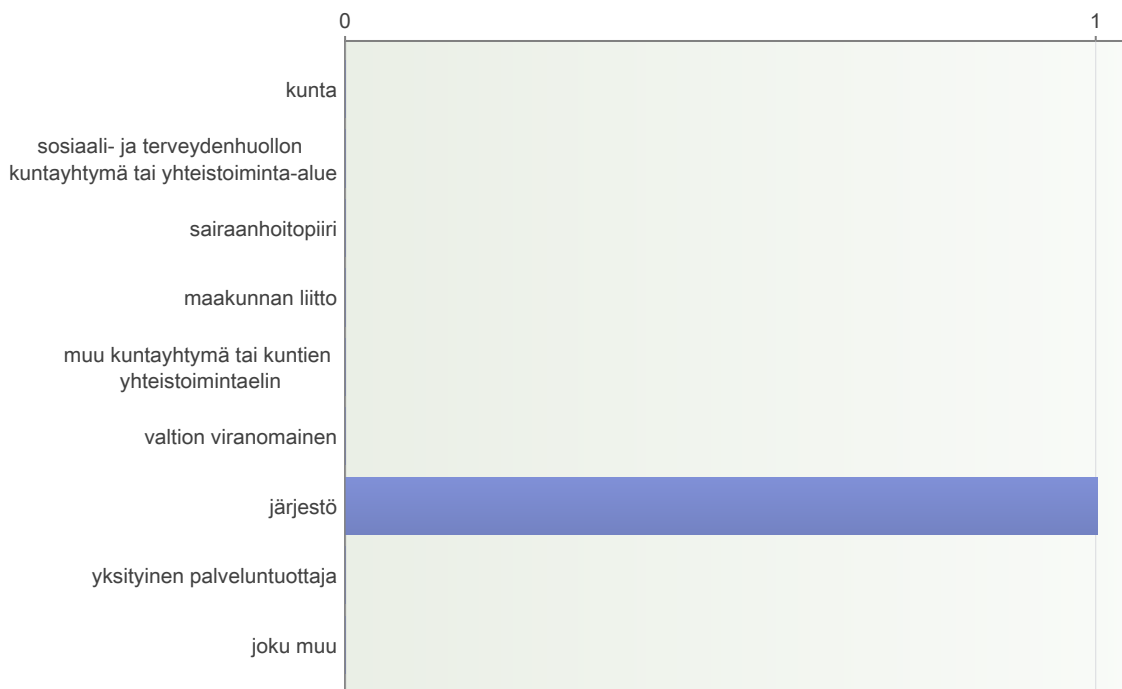
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
SOS-lapsikyläsäätiö	Kati Palsanen	kati.palsanen@sos-lapsikyla.fi, 040 8251620	15.12.2017	johtoryhmän nimeämä edustus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

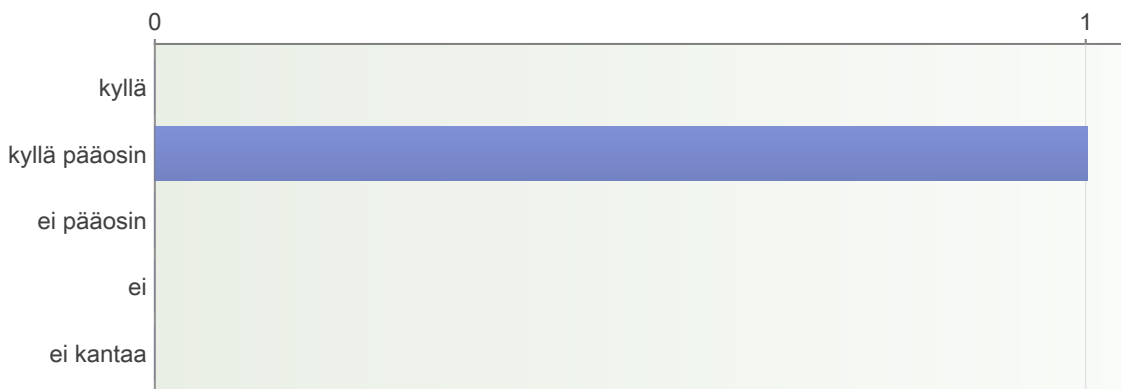
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lapsiperheiden näkökulmasta palveluiden saatavuus ja yhdenvertaisuus voi parantua monilta osin, mutta täydellistä tilannetta on mahdoton saavuttaa maantieteellisten ja asumistiheyden tuottamien haasteiden vuoksi. Lainsäädäntöä ja maakuntien toimintakäytäntöjä mietittäessä SOS-Lapsikylä haluaa kiinnittää huomiota heikoimmassa asemassa olevien lapsiperheiden auttamiseen, palvelukokonaisuuksien johtamiseen ja integraatioon, jotta tukea tarvitsevat lapsiperheet tulisivat autetuksi yhtenä kokonaisuutena yksilökeskeisen ja sirpaleisen järjestelmän sijaan. Valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden integroituminen perheiden tuen kokonaisuuteen tulee vaatimaan taitavaa johtamista, jonka apuna tulee olla kokonaisvaltaisuuteen kykenevät ICT-ratkaisut sekä tiedolla johtamisen mahdollistama analytiikka.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

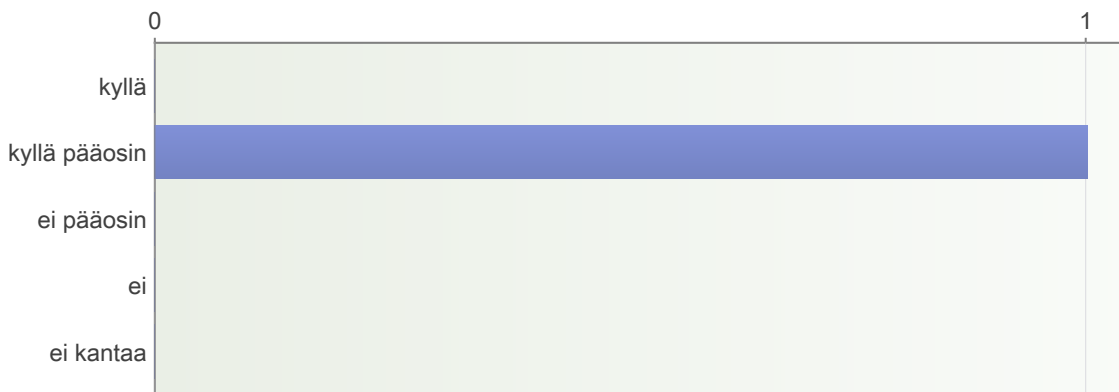
Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan valinnanvapauden lisääntyminen hoitopaikan ja hoitavan ammattilaisen valinnassa voi parhaimmillaan edistää asiakkaan hyötymistä saamastaan palvelusta. Valinnanvapaudella voi olla positiivinen vaikutus asiakkaan motivaatioon ja luottamukseen autetuksi tulemisesta. Tällaisesta asetelmasta hyöttyy myös palvelujärjestelmä, koska motivoituneen asiakkaan hoitaminen on yleensä myös vaikuttavaa ja kustannustehokasta.

SOS-Lapsikylä haluaa kuitenkin omassa lausunnossaan peräänkuuluttaa sitä, että valinnanvapaus on ainoastaan mahdollisuus, eikä siitä saa tulla pakkoa. Maakunnan tulee kaikissa tilanteissa huolehtia niistä ihmisistä, jotka eivät pysty syystä tai toisesta tekemään valintaa oman tai huolettaviensa lasten edun mukaisesti.

7. 3.Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

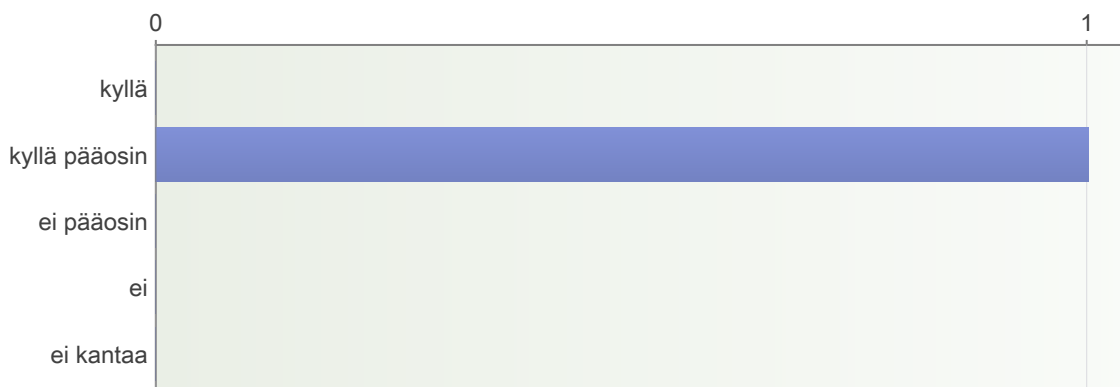
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki näyttää antavan hyvät puitteet, mutta vasta käytäntö tulee näyttämään syntykö kentälle tukea tarvitsevien lapsiperheiden kannalta oleellisia palveluita. Tähän tulee vaikuttamaan esimerkiksi se, missä laajuudessa maakunnat tulevat ottamaan asiakassetelin käyttöön.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

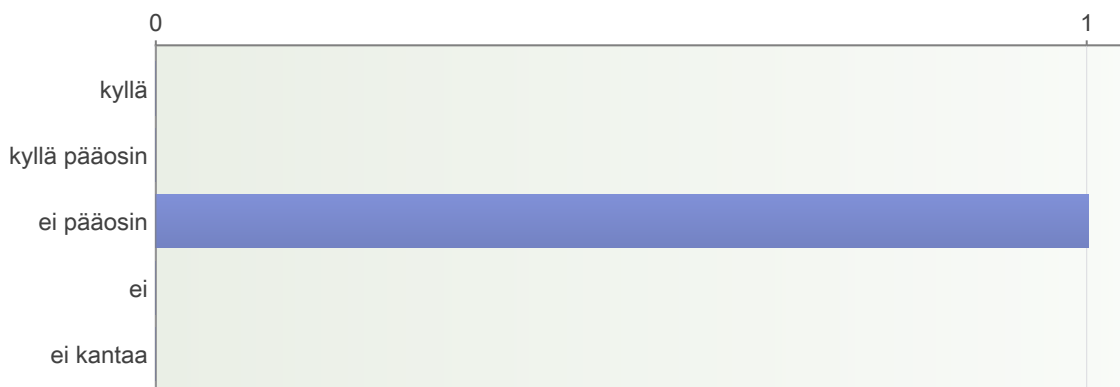
Vastaajien määrä: 1

- Tämä lakiuudistus tuo kaivattua uutta ajattelua palvelukokonaisuuksien rakentamiseen. Peräkkäisten ja rinnakkaisten arvioiden ja palveluiden sijaan tukea tarvitsevat lapsiperheet hyötyisivät huomattavasti enemmän kokonaisvaltaisesta kaikki perheenjäsenet huomioivasta arvioinnista ja tukikokonaisuuden järjestämisestä. Hoidon ja auttamistyön tuloksia tulisi arvioida nykyistä enemmän perheissä aikaan saatujen vaikutusten kuin tehtyjen suoritteiden kautta. Tähän nyt lausunnolla oleva lakiehdotus antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet. Yhden palvelusuunnitelman tavoite tulisi yltää perhetasoiseen auttamiseen, jotta jokaisella perheen jäsenellä ei olisi omaa suunnitelmaa.

Lain positiivinen vaikutus voi olla, että lapsiperheiden palveluihin alkaa kehittymään uudenlaisia tukikokonaisuuksia integroivia palveluja. Kaiken kaikkiaan kuitenkin lain tavoitteiden saavuttaminen tulee vaatimaan uudenlaista osaamista ja toimintakulttuuria sekä järjestelmiä perhepalveluiden johtamisessa.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

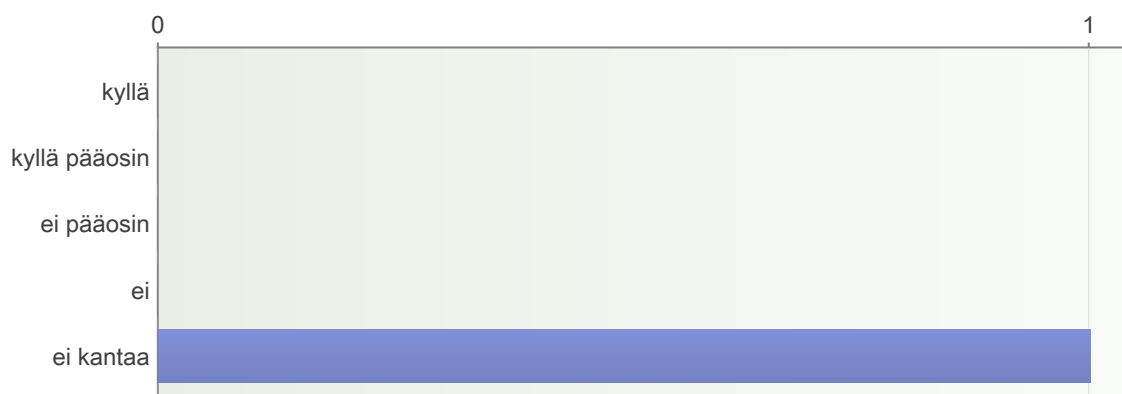
Vastaajien määrä: 1

- Tältä osin suurin huolenaiheemme on, pystytäänkö horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio hoitamaan maakunnissa viisaalla johtamisella siten, että tukea tarvitsevat lapsiperheet tulisivat kokonaisvaltaisesti autetuksi.

Sosiaalihuollon jalkautuminen sote-keskuksiin ja liikkuvat palvelut ovat iso haaste maakunnalle erityisesti, jos sote-keskuksia on kovin monia. Vaarana on maakunnan järjestämisvelvoitteen piirissä olevien palveluiden ammattilaisten hajautuminen liikkuvina palveluina sote-keskuksiin. Tukea tarvitsevia perheitä hyödyttäisi enemmän, että kaikki sote-toimijat jalkautuisivat heidän arkisiin toimintaympäristöihin: koteihin, päiväkoteihin ja kouluihin.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

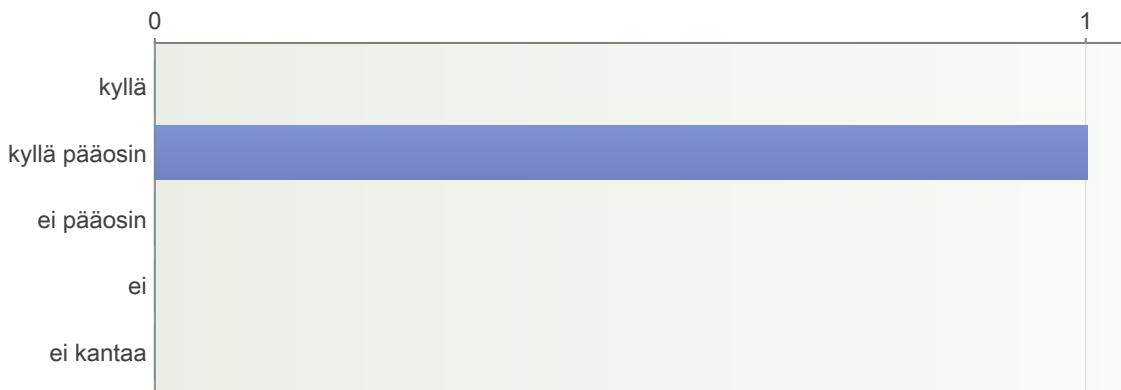

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

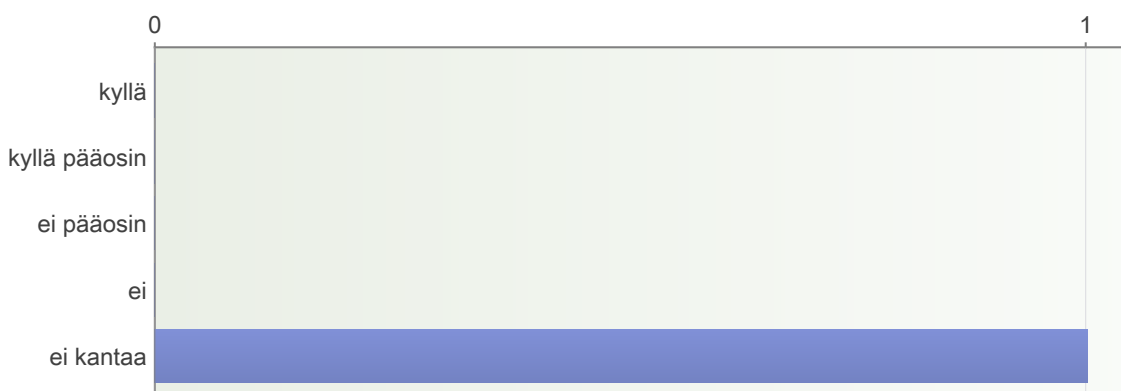
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki pakottaa uusiin toimintatapoihin, mikä on hyvä asia, jos näin saadaan järjestettyä lapsiperheille heidän tarpeensa mukaista apua sekä vaikuttavasti että kustannustehokkaasti. Kilpailun pitäisi edistää palveluinnovaatioiden syntymistä. Oletettava positiivinen vaikutus pitäisi myös olla, että asiakas tulee paremmin huomioiduksi ja esimerkiksi digitalisaation kautta saadaan kansalaisille uusia heidän helposti tavoitettavissa olevia palveluja. Riskinä lastensuojelun tarpeessa olevien perheiden osalta on, että innovaatiot keskittyvät suureen väestöön ja marginaaliryhmien palveluiden innovaatiot jäävät vähälle huomiolle tai niitä ei kehitetä lainkaan.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

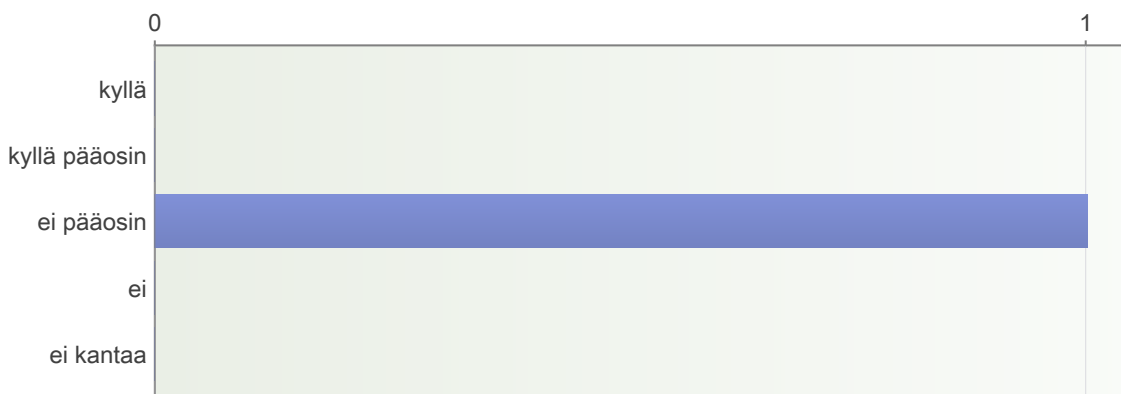
18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tiedolla johtaminen, yhden suunnitelman periaate, datan hyödyntäminen ja järkevät palvelukokonaisuudet tuovat säästöt, mutta laki itsessään ja huonosti sovellettuna ei tuo säästöä. Katsomme, että meillä ei ole käytettävissä sellaisia tietoja, joiden valossa pystyisimme arvioimaan kustannussäästöjen realistisuutta.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Täydellistä yhdenvertaisuutta on mahdotonta saavuttaa, mutta liikkuvat palvelut voivat edistää tavoitteen toteutumista.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskukset vastaavat tässä ehdotuksessa pitkälle nykyisiä terveyskeskuksia. Laissa tulisi asettaa selkeä velvoite toimia yhteen alueen perhekeskuksen tai perhekeskusverkoston kanssa. Sote-keskuksia ja perhekeskuksia ei pitäisi kehittää irrallaan toimistaan ja rinnakkain, vaan niiden tulisi integroitua yhdeksi palvelukokonaisuudeksi, joka yhtenä toimijana pystyisi koordinoiman tarvittaessa perheille myös erityis- ja vaativan tason palveluja.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

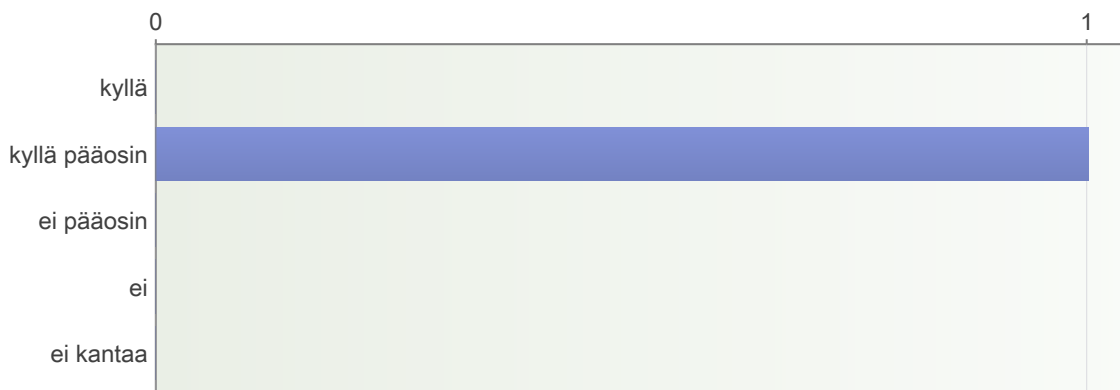
Ei vastauksia.

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

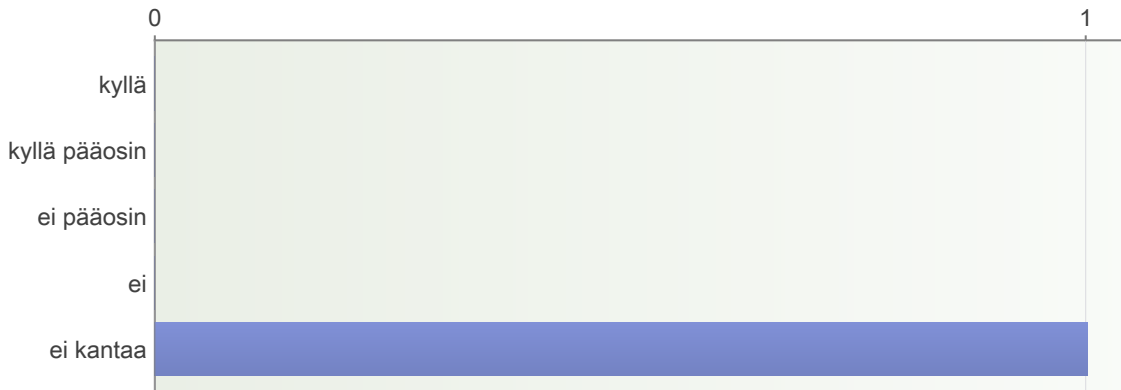

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

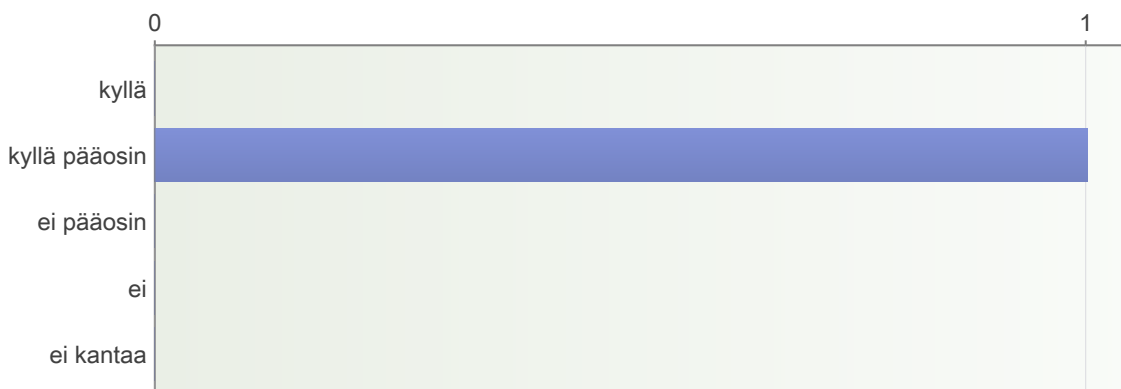

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

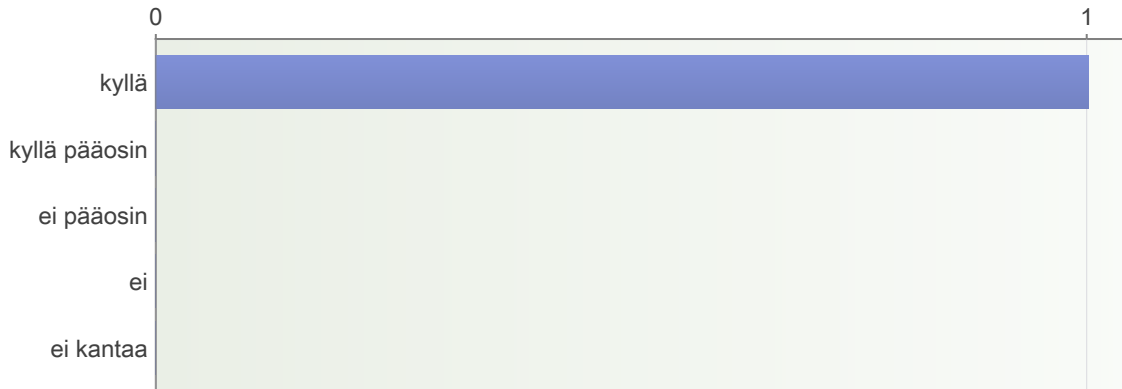

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

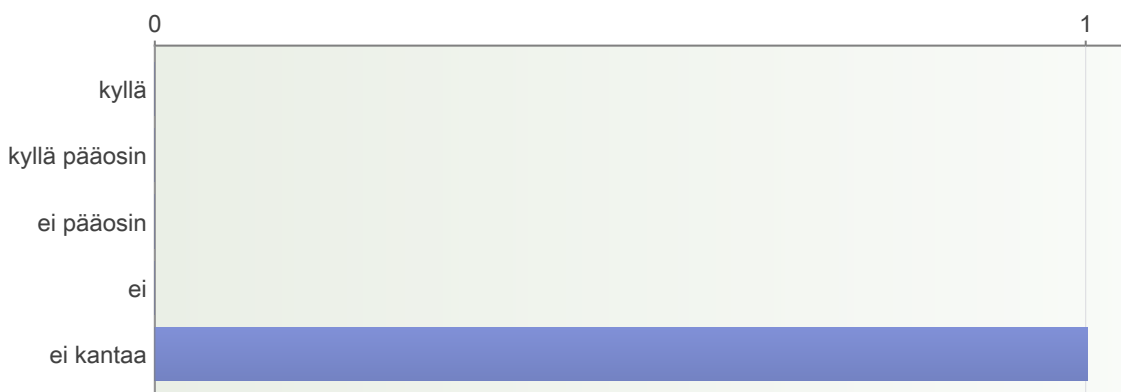
36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme laajuutta tässä vaiheessa sopivana, jotta asiakassetelin käyttöönotto laajenee hallitusti ja siitä saadaan kokemuksia ennen sen laajentamista.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

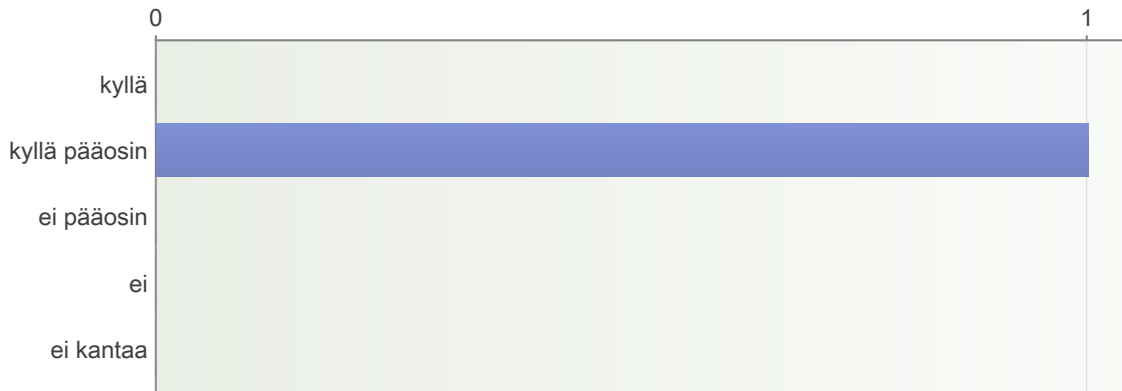

38. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

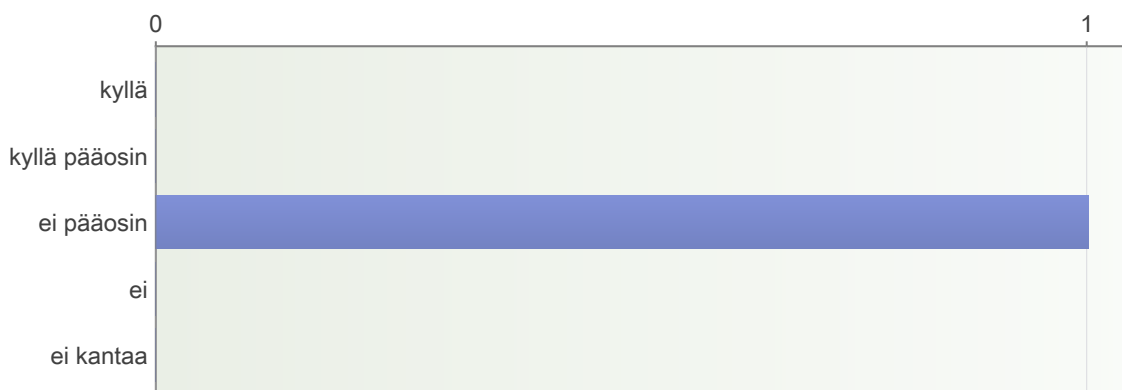

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

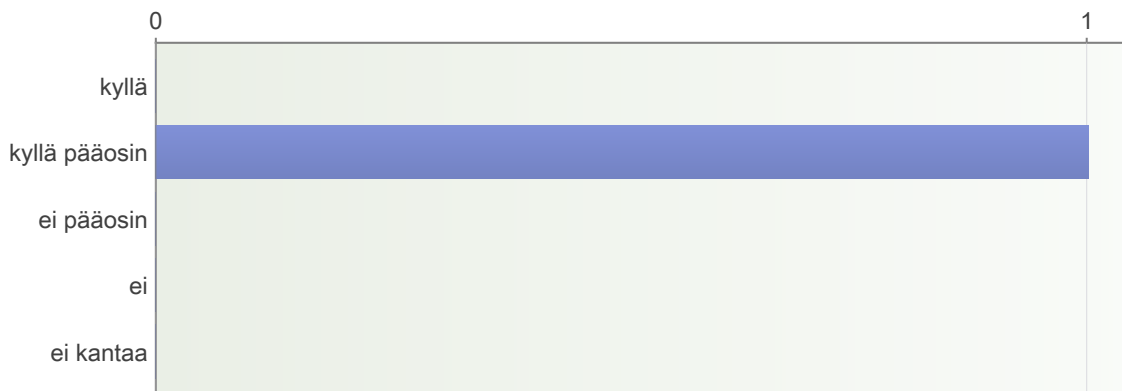
- Lakiluonnoksessa esitetty malli sisältää paljon riskejä tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden näkökulmasta.

Sopivimman palvelun etsiminen jää asiakkaan vastuulle, jolloin saattaa syntyä tilanne, jossa asiakas hakee palvelun sellaiselta toimijalta, joka ei pysty parhaaseen mahdolliseen vaikuttavuuteen. Toinen ongelmallinen asia on, että miten varmistetaan saattaen siirtyminen palveluun arvioinnin ja asiakassuunnitelman laadinnan jälkeen.

Valvonta asiakassuunnitelman toteutumisesta jää liiaksi asiakkaan vastuulle silloin kun käytetään palvelun järjestämiseen asiakasseteliä.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

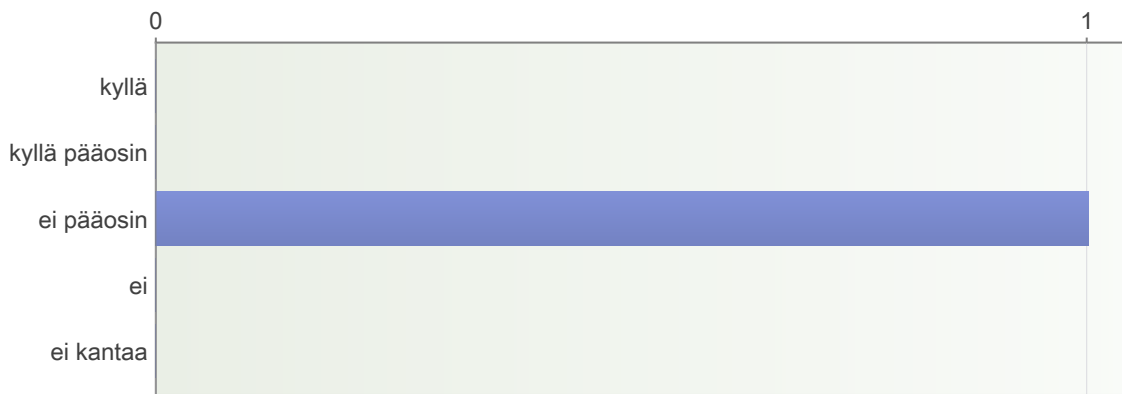

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti voi olla hankala lapsiperheiden näkökulmasta, koska se ei huomioi lapsiperhettä kokonaisuutena. Yhdelle perheelle voi syntyä useita budjetteja, joiden hallinta voi kuormittaa muutenkin vaativassa elämäntilanteessa olevia vanhempia.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pyrkimys yhteen asiakassuunnitelmaan on hyvä.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

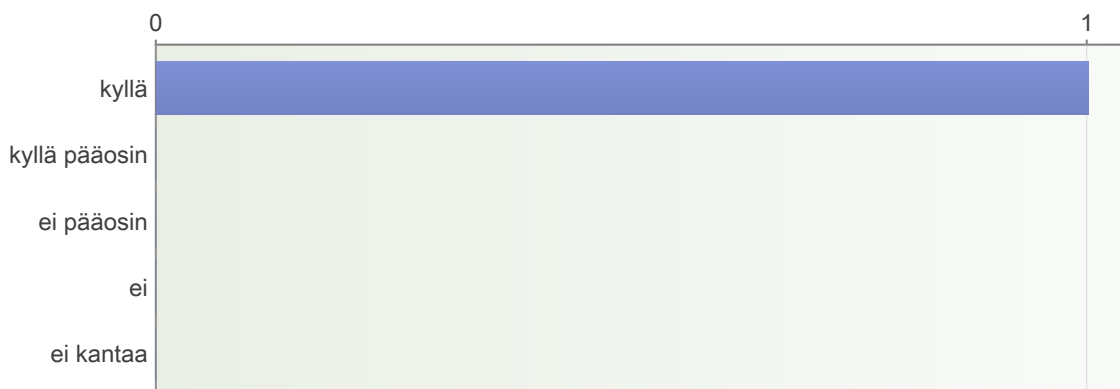

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämistä vastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

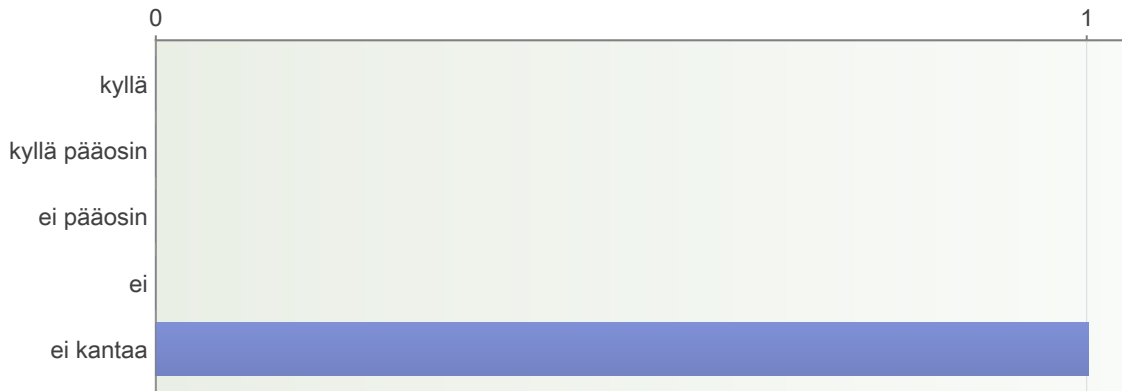

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

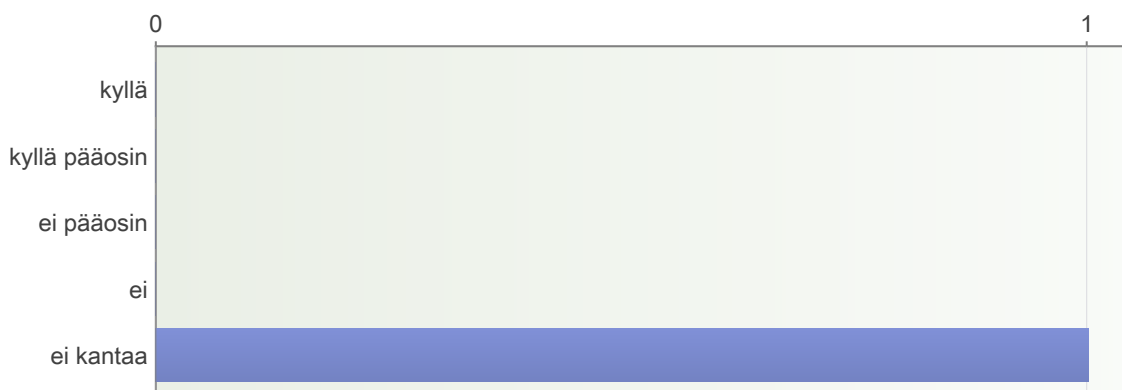

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

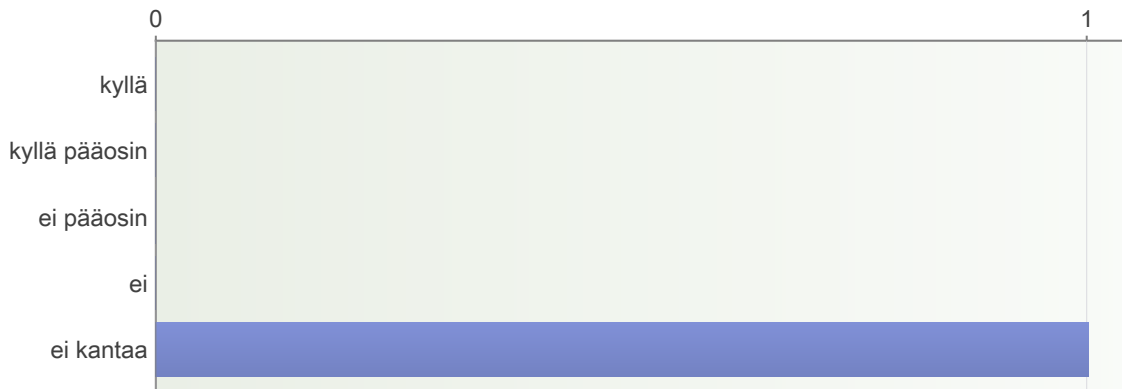
Vastaajien määrä: 1

- Laatu ja tuloksien tuottaminen sote-palveluilla ei ole lakiluonnoksessa riittävän suurena päämääränä.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

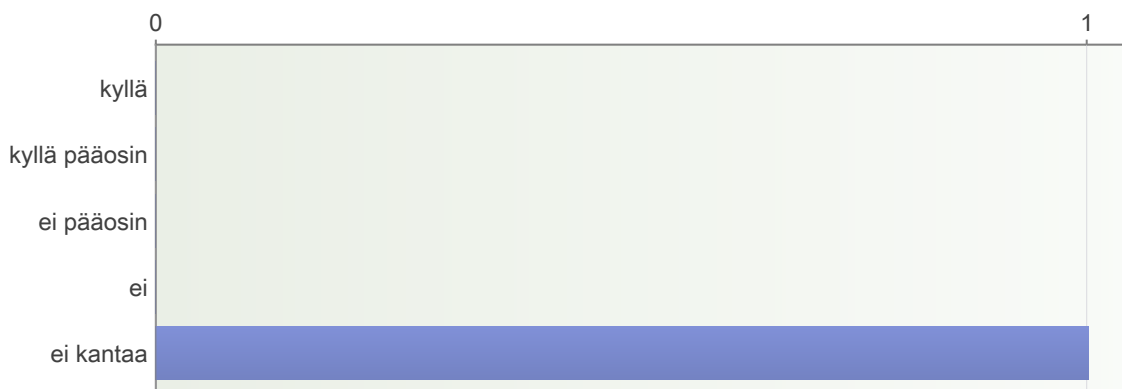

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

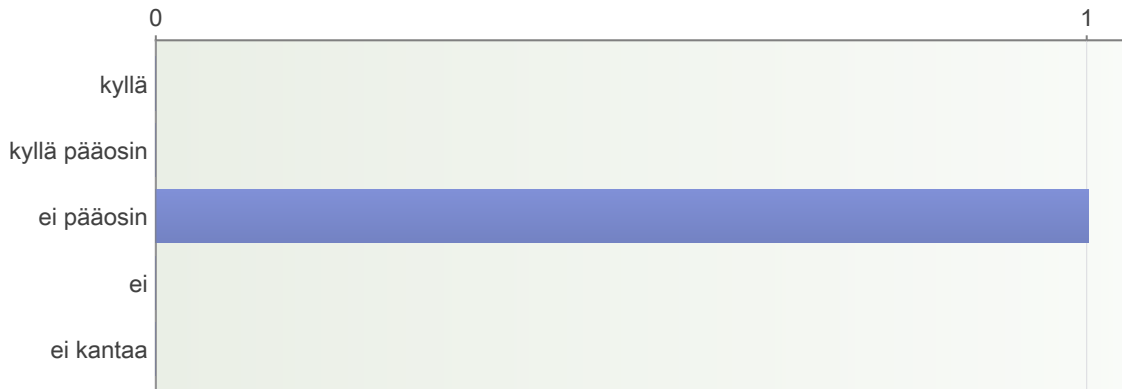

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotus suosii maakunnan liikelaitoksen sote-keskuksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

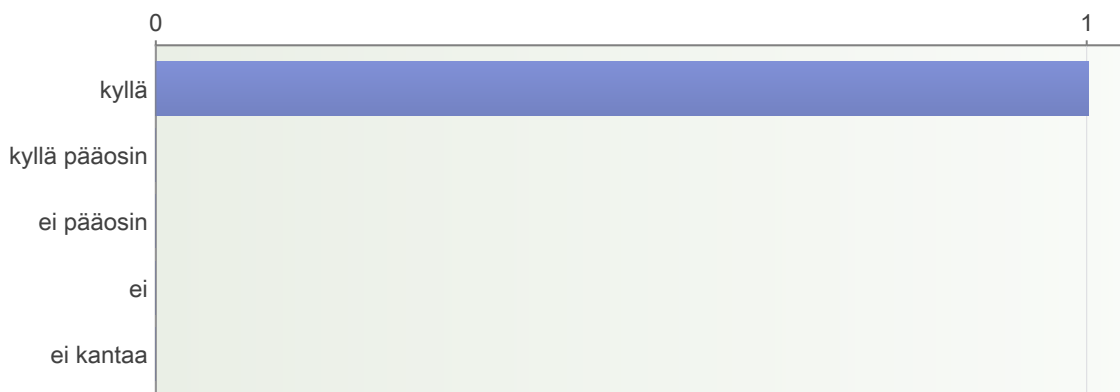

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

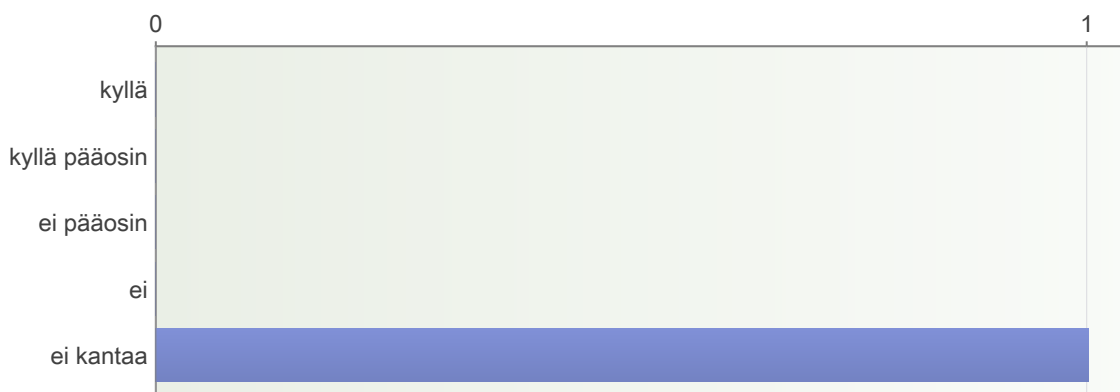

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

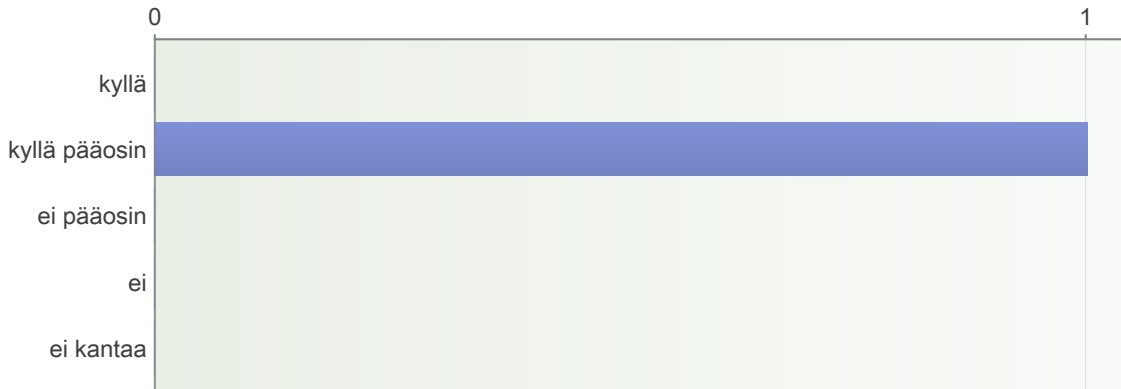

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

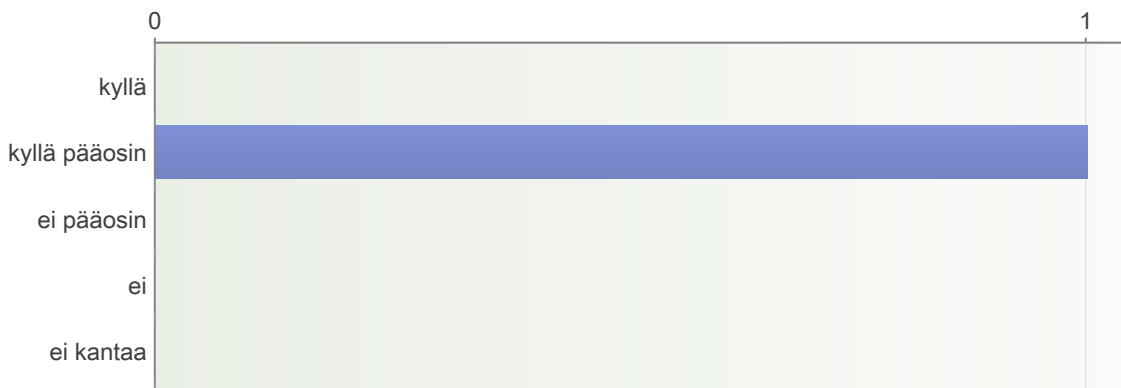
70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnanvapauden piirissä olevien sote-keskusten toteuttaminen on mahdollista ainoastaan isoille toimijoille, mikä tekee kilpailusta melko suppeaa. Pienten toimijoiden on hyvin vaikea tulla mukaan markkinoille muulla kuin asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tuotettavien palveluiden tuottajana tai maakunnan liikelaitoksen ostopalvelutuottajana.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

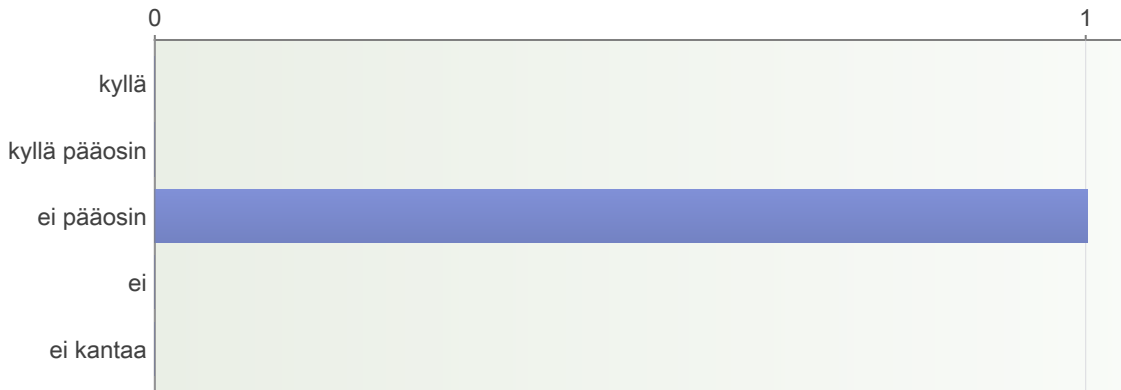

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen vaikutuksia tulisi arvioida ennen sen käyttöön ottoa huomattavasti laajemmin. Näkemyksemme mukaan tehtyjä arviointoja ei myöskään ole täysimääräisesti hyödynnetty parhaan mahdollisen uudistuksen aikaan saamiseksi.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Suomen kunnissa käytetään paljon energiaa lapsille ja perheille suunnattujen korjaavien palveluiden tuottamiseen. Järjestelmä reagoi, kun perheellä on jokin ongelma. Samaan aikaan korjaavan työn, kuten lastensuojelun, tarve kunnissa vain kasvaa. On selvää, että nykyisellä järjestelmällä ei pystytä tukemaan perheiden hyvinvointia riittävän varhain siten, että kuormittavat elämäntilanteet eivät pääsisi muodostumaan ongelmiksi. Nykymallilla ei myöskään pystytä osoittamaan, että korjaavalla työllä lisättäisiin toivottavalla tavalla perheiden hyvinvointia.

SOS-Lapsikylä on käynnistänyt vuonna 2014 kehitystyön, jonka aikana on luotu lapsiperheiden tukemiseksi suomalaiseen yhteiskuntaan aiempaa kokonaisvaltaisempaan tukeen perustuva toimintamalli. Kehittämämme uudenlaisen toimintamallin tavoitteena on samanaikaisesti lisätä perheiden hyvinvointia ja vähentää perhepalveluiden kustannuksia. Perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi tavoittelemme perheiden välisten hyvinvointierojen kaventamista.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisen lisäksi olemme keskittyneet toimintamallissamme

kehittämään paljon tukea tarvitseville perheille palvelumallin, joka mahdollistaa kokonaisvaltaisen ja perheen omista tarpeista lähtevää tuen sirpaleisen palvelujärjestelmän sijaan. Toimintamallissa on keskeistä perhekokonaisuuden tuki, joka on riittävän pitkäkestoista, juurisyihin pureutuvaa ja joka lähtee aidosti perheenjäsenten tarpeista. Toimintamalli vaatii erittäin hyvää ja keskitettyä johtamista, jotta perheen tarvitsemat erityispalvelut voidaan järjestää oikea-aikaisesti.

Lapsille ja perheille suunnattujen palveluiden näkökulmasta katsottuna sosiaalihuollon palveluihin liittyvä valinnanvapaus on kokonaisuudessaan ongelmallinen, eikä sitä ole arvioitu riittävällä tavalla lapsen edun ja suojelun, eikä perhekokonaisuuden näkökulmista. Myönteistä on, että hallituksen esitysluonnoksessa on rajoitettu valinnanvapautta maakunnan liikelaitoksen ja sen palveluyksilön osalta lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa.

Valinnanvapauden toteutuminen esitysluonnoksessa tarkoitetulla tavalla perustason sosiaalihuollon palveluissa edellyttää kuitenkin lapsen huoltajalta kykyä kantaa vastuu omasta ja lapsen terveydestä ja hyvinvoinnista tilanteessa, jossa lapsen ja perheen oikeus sosiaalipalveluihin perustuu tuen tarpeeseen lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen turvaamisessa. Lisäksi lapsi voi olla sosiaalihuollon asiakkaana ja tarvita erityistä tukea siksi, että kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen kehitystä ja terveyttä. Valinnanvapauteen liittyvä vaatimus vastuun kantamisesta lapsen terveydestä ja hyvinvoinnista on näin ollen ristiriidassa sosiaalipalveluun oikeuttavan sosiaalihuollon tuen tarpeen kanssa.

Hallituksen esitysluonnoksen 11 §:ssä säädetään alaikäisen asiakkaan oikeudesta valita palveluntuottaja. Esitysluonnoksen mukaan alle 15-vuotiaan alaikäisen asiakkaan puolesta valinnan tekee huoltaja tai muu laillinen edustaja. Hallituksen esitysluonnoksen 11 §:ssä viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä olisi oikeus valita itse palveluntuottaja ja tämän palveluyksikkö.

Ensinnäkin on todettava, että kaikki lainsäädäntöön sisältyvät ikäraajat ovat vastoin perustuslain 6.3 §:ssä ja lapsen oikeuksien sopimuksen 12 artiklassa turvattua osallistumisoikeutta ja vaikuttamismahdollisuutta. Suomi on saanut Lapsen oikeuksien komitealta jo aiemminkin huomautuksia lainsäädäntöömme sisältyvistä lasten osallisuutta rajoittavista ikärajoista. Toisaalta taas viisitoista vuotta täyttäneelle lapselle annettu itsenäinen oikeus valita palveluntuottaja ja tämän palveluyksikkö muissa lapsille ja perheille suunnatuissa palveluissa kuin lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa on ongelmallinen.

Viisitoista vuotta täyttäneelle lapselle annettu itsenäinen oikeus valita palveluntuottaja ja tämän palveluyksikkö voi johtaa perheelle tarkoitetun palvelukokonaisuuden pirstaloitumiseen. Perheelle tarjotun palvelukokonaisuuden pirstaloituminen on erityisen haitallista tilanteissa, joissa oikeus sosiaalipalveluun perustuu tuen tarpeeseen lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen turvaamisessa tai tilanteissa, joissa kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen kehitystä ja terveyttä taikka lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa kehitystään ja terveyttään ja on siksi erityistä tukea tarvitseva.

Tästä syystä alaikäisen oikeutta valita palveluntuottaja ja tämän palveluyksikkö tulee rajoittaa silloin kun lapsen ja perheen palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä todettu tuen tarve liittyy lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen tukemiseen taikka lapsi on erityistä tukea tarvitseva siksi, että kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen kehitystä ja terveyttä taikka lapsen oma käytös vaarantaa niitä. Lapselle perus- ja ihmisoikeutena turvatus osallistumisoikeuden ja vaikuttamismahdollisuuden toteutumisen varmistamiseksi säännökseen pitää joko kirjoittaa velvoite selvittää lapsen mielipide asiassa tai lisätä viittaussäännös sosiaalihuoltolain 32 §, joka edellyttää lapsen mielipiteen selvittämistä sosiaalihuoltoa toteutettaessa.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- SOS-Lapsikylä ehdottaa jälkihuollon lisäämistä valinnanvapauden piiriin kuuluviin palveluihin 18-21-vuotiaiden osalta, jotta jälkihuoltoon oikeutettu täysi-ikäinen nuori voi hakeutua itseään parhaiten hyödyttävän jälkihuoltopalvelun piiriin.